

Öppet brev till Heléne Fritzon

Det är min förhoppning att du som kommunalråd har kommit nära asylsökande och har en förförståelse av att det inte är så enkelt som politiker och journalister ofta formulerar sig. ”Vi har en juridisk process i tre steg. När en asylsökande har fått avslag i samtliga instanser och beslutet har vunnit laga kraft, ska personen lämna landet.” I sak är det naturligtvis helt rätt under förutsättning att processen är rättssäker.

Hur ska gemene man kunna förstå att handläggningen av ensamkommande och för den delen också av familjer från Afghanistan kännetecknas av misstänkliggörande och standardiserade avslagsformuleringar? Det som flitigt glöms bort är att varje människa som hotas, förföljs, riskerar fängelse eller att dödas har rätt att söka och få skydd i det land hen kommer till. Asylrätten är oavvislig men naggas i kanten av dagspolitiskt färgad tillämpning.

I våras blev det en akut kris i flera kommuner, när asylboenden stängdes och Migrationsverket flyttade asylsökande till tomma asylboenden på spridda platser. Många hamnade långt utanför centralorter. För barn och unga som hunnit få en någorlunda trygg plats i skolan blev det särskilt svårt att mista engagerade lärare och kamrater. I Sandviken har vi i en frivillig grupp kartlagt och agerat för att afghanska elever ska stanna och fortsätta studierna på gymnasiet. Vi kunde snabbt konstatera att nästan alla har fått sin ålder uppskriven till över 18 år. Undantag var elever som fyllt 18 år, när deras asylintervju gjordes, eller som ännu efter 1,5-2 år väntade på första asylintervjun. I ett brödrapar blev lillebror genom uppskrivning tre månader yngre än sin storebror. I en familj med fyra tonåriga syskon har åldern höjts med fem år för att minsta syskonet skulle bli över 18. Därmed kunde hela familjen få avslag som vuxna. Även om det inte går att dra generella slutsatser av vårt begränsade urval av Migrationsverkets beslut för ensamkommande barn, är tendensen oroande. Du känner säkert till att Migrationsverkets egen granskning av asylutredningar visar på att så många som 50 % har allvarliga kvalitetsbrister. Det är alltså mycket tveksamt om det går att kalla den svenska asylprocessen rättssäker.

Om du hade läst ett stort antal slumpvis valda beslut om avslag för ensamkommande barn från Afghanistan, skulle du se att alla börjar med att sökande inte har kunnat bevisa sin ålder och identitet. Jag har inte träffat en enda afghansk sökande som har haft pass, vilket tycks vara det enda accepterade beviset på identitet och ålder. I bästa fall har asylsökande från Afghanistan sin tazkira med sig men den avvisas alltid med frasen ”har lågt bevisvärde”. Utgångsläget är alltså uselt för i stort sett alla. Nästa steg i beslutet handlar om bedömningen av den sökandes berättelse. Där finns standardformuleringar om att din berättelse är detaljfattig och inte trovärdig. När en 15-årig pojkes för hans ålder detaljerade berättelse avfärdas med att den är detaljfattig avslöjar det en fullkomlig okunskap om barns förmåga att uttrycka sig i en pressad situation med en tolk som översätter en bråkdel av vad han har sagt. Vanligt är också nedslag på en kulturell avvikelse från vad handläggaren har lärt sig om landet. Som exempel kan nämnas att föräldrar förväntas kunna motsätta sig en släktings hotfulla vapenkrav på att få gifta sig med dottrarna. ”Din berättelse är inte trovärdig” blir den slutliga spiken i avslaget.

Många asylsökande från Afghanistan tillhör gruppen hazarer och är shia-muslimer till skillnad från majoriteten. Hazarer är kontinuerligt utsatta för massakrer. I början av augusti mördades mer än 60 personer, varav många barn och kvinnor i Mirza Olang i norra Afghanistan. De unga flickorna fördes bort som sexslavar av angriparna – talibaner och IS. Många familjer har fått sina hus förstörda och är på flykt.

Hazarer diskrimineras, förföljs och dödas. Därför har hazarfamiljer sedan länge flytt till Iran, där en ganska stor andel ensamkommande har vuxit upp. För den som varken har familj i eller egen kunskap om Afghanistan, blir det särdeles hotfullt att sändas till det land som alla svenskar avråds från att besöka. Ännu mer hotfullt är det för personer som har konverterat och låtit döpa sig att deporteras. I Afghanistan är det dödsstraff på att vara en avfälling. Människor stenas på blotta rykten om att koranen har skändats. Att då få frågor om kristendomen med en muslimsk godman eller muslimskt juridiskt biträde vid sin sida gör det synnerligen svårt att förklara varför man har bytt religion. Migrationsverket tillämpar en standardformulering för att avfärda de som har konverterat – bekvämlighetskonversion. Eller också står det i beslutet att sökande kan återvända utan att avslöja sin tro. Problemet är att många asylsökande hinner förändra sin uppfattning om religion, jämställdhet och demokrati på ett sätt som gör dem till västerländska förrädare i talibaners och IS ögon.

I vårt nätverk i Sandviken har vi kontakter med 25-30 asylsökande ensamkommande elever. Många av dem mår psykiskt mycket dåligt. De bär på trauman från Afghanistan och Iran och från flykten till Europa men blir återtraumatiserade av lång väntan, av avslag, åldersuppskrivningar, förflyttning från tryggt familjehemsboende till asylboende bland vuxna, av att inte bli trodda av Migrationsverkets handläggare och av oro för framtiden. Den inhumana behandlingen av ensamkommande barn och den brist på humanitet och respekt som präglar tillämpningen av den tillfälliga lagen står i bjärt kontrast till den djupa innebörden i asylrätten. Det finns mycket för dig som ny migrationsminister att ta tag i och förändra till det bättre, Heléne Fritzon!

Sandviken, den 13 aug. 2017

Högaktningsfullt!

Anita Grünbaum

Nätverket Frivillig i Sandviken